

Rozšíření, taxonomie, biologie a chov gekona

Lygodactylus kimhowelli

Pasteur, 1995

Tomáš Mazuch

www.megasphera.cz/africanvenomoussnakes

Úvod

Když Gray popsal v roce 1864 nový druh a zároveň nový rod *Lygodactylus strigatus*, netušil, že tento druh již pro vědu existuje od roku 1849 jako *Hemidactylus capensis*, které ho tehdy popsal A. Smith. Typovým druhem rodu je tedy *Lygodactylus capensis* A. Smith, 1849. Od této doby až do dneška bylo popsáno a zařazeno do rodu *Lygodactylus* okolo 60 druhů rozšířených v subsaharské Africe a Madagaskaru.

Gekoni rodu *Lygodactylus* mají široce rozšíření gekoni, kteří nejčastěji osídlují stromy v savanách a lesnatých oblastech. Mají velké oči s kruhovitými zorničkami. Patří tedy mezi několik málo gekonů s denní aktivitou. Na prstech a špičce ocasu mají přísavné lamely. Většina druhů dorůstá celkové velikosti 7-9 cm. Samci jsou většinou pestřeji zbarvení. Barva těla je šedavá přes různé odstíny hnědé až po modrou. Některé druhy jsou pestře zbarveny a jejich hlava a krk mohou mít bílou nebo žlutou barvu s různým skvrněním či kresbou. Jednotlivé druhy mají často odlišně zbarvené hrdlo, čehož se také využívá v taxonomii. Samci mají preanální pory, zatímco femorální chybí. Tělo je pokryté drobnými granulárními šupinami. Samci jsou velmi teritoriální. Gekoni žijí často ve skupinách o jednom samci a několika samic s mláďaty. Takovouto skupinu najdeme většinou na jednom stromě. Samice snaží po dvojici pevných vápenitých vajíček, často do komunálních snášek čítajících až 100 vajec.

Dospělý gekon *Lygodactylus kimhowelli*

Taxonomií těchto gekonů se zabývá zejména herpetolog Georges Pasteur, který napsal již několik vědeckých studií a popisů těchto gekonů. Tento autor dělí celý rod do dvou podrodů a několik skupin. Do podrodu *Lygodactylus* a skupiny *picturatus* řadí převážně východoafrické příbuzné druhy z okruhu druhu *L. picturatus*. Ve své revizi rodu v roce 1964 zařadil do této skupiny tyto druhy: *L. inexpectatus*, *L. depressus*, *L. gutturalis*, *L. chobiensis*, *L. manni*, *L. keniensis*, *L. scorteccii*, *L. picturatus*, *L. luteopicturatus luteopicturatus* a *L. p. zanzibaritis*, *L. williamsi*. Z roku 1995 k nim můžeme ještě přiřadit nový druh *Lygodactylus kimhowelli* (Pasteur, 1995). Röhl (2000) považuje *Lygodactylus mombasicus* za samostatný druh a tudíž patřící do této skupiny. O druhu *L. viscatus*, který je rozšířen v několika izolovaných lesích na pobřeží Tanzánie mi není známo, zda patří do skupiny *picturatus*. Jedná se o druh, o kterém je toho známo velmi málo. Dlužno říci, že Röhl (2000) považuje *L. picturatus* v široce vnímaném pojetí za druh *L. mombasicus* a zároveň Pasteurův druh *L. luteopicturatus* za synonymum k *L. picturatus*. To znamená, že ve skutečnosti je zřejmě *L. picturatus* druhem *L.*

mombasicus a druh *L. luteopicturatus* druhem *L. picturatus*. Pasteur odděluje skupinu *picturatus* zejména na základě společného typu pigmentace a jejich striktním arborikolním způsobem života (Pasteur, 1964).

Amboni Caves, Tanzánie – terra typica *Lygodactylus kimhowelli* (photo.: Hilda Osinga)

Taxonomie

Pasteur (1995) popsal z příbuzenstva *L. picturatus* nový druh, který se od *L. picturatus* odlišuje zejména pokračujícími tmavými pruhy na zádech. U *L. picturatus* končí skvrnitost hlavy krku a dále již v podobě pruhovaných zad nepokračuje. Tomuto novému druhu, který pochází z typové lokality Amboni Caves v Tanzánii dal jméno *Lygodactylus kimhowelli*. Tento nový druh pojmenoval na počest herpetologa Kima Howella, který působí jako zoolog na univerzitě v Dar Es Saalamu. Jeho přispění k herpetologii východní Afriky a zejména Tanzánie je velké! Popis druhu opublikoval G. Pasteur v roce 1995 v časopise *Dumerilia* (2: 1-21) - Biodiversité et reptiles: diagnoses de sept nouvelles espèces fossiles et actuelles du genre de lézards *Lygodactylus* (Sauria, Gekkonidae). Spolu s popisem *L. kimhowelli* zde popsal i další druh gekonů rodu *Lygodactylus*: *L. antiquus* sp. nov.; *L. succinarius* sp. nov.; *L. broadleyi* sp. nov.; *L. praecox* sp. nov.; *L. blancae* sp. nov.; *L. intermedius* sp. nov. Jeskyně Amboni leží západně od pobřežního města Tanga zcela na severu Tanzánie východně od pohoří Usambara. Typová lokality druhu leží v místě rozšíření dvou blízké rozšířených druhů (v původním pojetí, ne podle Röhl 2000, používáno dále v textu) – *L. picturatus* a *L. luteopicturatus*.

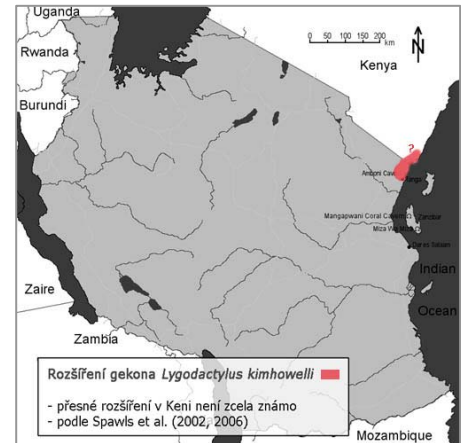
Popis druhu

L. kimhowelli je unikátním druhem, které není možné si splést s jiným druhem. Gekoni dorůstají velikosti 7-8 cm. Hlava je černá se žlutými nebo bělavými výraznými skvrnami. Mezi očima se nachází první světlý pruh, který dále pokračuje za očima dále kaudálně, kde probíhá v podobě šedivých až namodralých pruhů k sakrální oblasti. Tyto dva pruhy (po každé straně hlavy jeden) jsou na dorzální ploše spojeny několika dalšími proužky (2-3). Dalším světlým pruhem je pruh nacházející se v oblasti

rostra a pokračující dále kaudálně přes supralabiála. Zakončení je totožné s předcházejícími pruhy. Na hlavě *L. picturatus* jsou velmi drobné světlé a tmavé skvrny jemně formující nevýrazné proužkování hlavy. Ani u *L. picturatus* a *L. luteopicturatus* se nenachází proužková kresba na zádech. Samice jsou u *L. kimhowelli* zbarveny shodně, jsou pouze menší. Zbarvení hrdla je velmi podobné jako u *L. picturatus* (Röll 2000, *L. mombasicus*).

Rozšíření

Znalostí o rozšíření *L. kimhowelli* je zatím málo, ale přesto se ho již od popisu mimo typové lokality podařilo prokázat z dalších oblastí, např. východních svahů Usambara pohoří (viz. dokumenty <http://www.easternarc.or.tz/index.html>) nebo dokonce z příhraničních oblastí Keni (Spawls et al., 2006). Je pravděpodobné, že bude dále rozšířen cca 50 km do Keni podél pobřeží, kde je dále již nahrazen příbuznými druhy – podle Röll (2000) – *L. mombasicus* a *L. picturatus* (ve skutečnosti *L. luteopicturatus*). Tyto druhy uvádí Röll (2000) z oblastí pláží Tiwi a Diani. Je dále možné, že se *L. kimhowelli* jižně vyskytuje dále podél tanzanského pobřeží jižním směrem.

Biologie v přírodě

Není nic známo. Ačkoliv se nebude zřejmě jednat o vzácného a raritního gekona, přesto se zatím na jeho studium žádný z herpetologů nezaměřil. Tomu, že se jedná o poměrně běžnější druh, nasvědčují celkem časté importy tohoto gekona v posledních pár letech do Evropy. *L. kimhowelli* je občas nabízen na českých a německých teraristických burzách. V podstatě je v ČR spolu s *Lygodactylus luteopicturatus* a *L. capensis* nejčastěji nabízeným druhem.

Příbuzné druhy (*L. picturatus* a *L. keniensis*) jsem pozoroval v savanách v okolí a přímo ve městě v Garissa (východní Keňa). Zde oba tyto druhy obývali středně velké stromy rodu *Acacia*. Stromy měly většinou kmen o průměru 5-20 cm. Na těchto stromech žili gekoni většinou ve výšce od úpatí stromu až do výšky cca 2-3 m. Na jednom takovém kmeni většinou žil jeden samec s několika samicemi a mláďaty. Pouze pokud byl strom velký, tak na něm bylo možné najít i více jak jednu „rodinu“. Tyto gekoni jsou zde velmi běžní a nesnaží se nijak výrazně ukrýt. Proto pokud je pozorovatel alespoň trochu pozorný, tak tyto gekoni budou prvními spatřenými plazi. Aktivní byli gekoni i přes den, kdy kolem poledne dosahovala teplota ve stínu cca 30 °C. Oba druhy zde byli sympatrickí a dokonce

L. keniensis (Garissa, Keňa) *L. picturatus* (Garissa, Keňa) *L. luteopicturatus* (© M. Hývl)

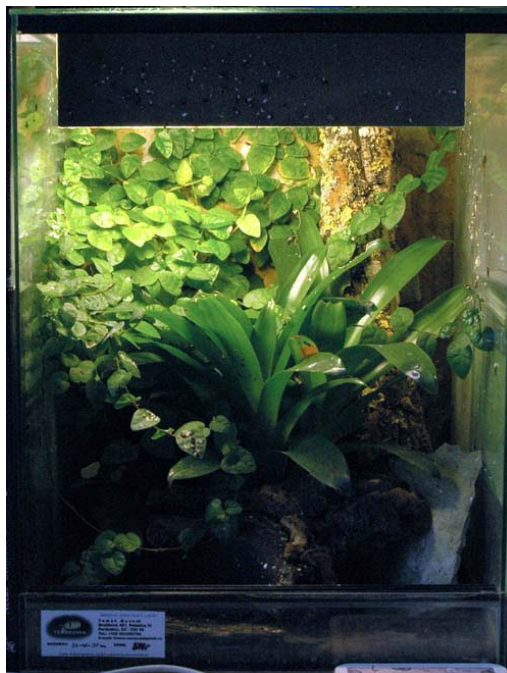
syntopictí. Níže uvedené fotografie dokumentují jejich habitus a habit, kde je bylo možné najít. Domnívám se, že způsob života *L. kimhowelli* bude těmto druhům velmi podobný.

Nahoře a vpravo: : *L. picturatus* z Garissy (nearanžováno).
Vlevo dole: typický typ a velikost stromu, kde bylo možné nalézt *L. picturatus* v Garisse.

Chov v zajetí

Níže uvedené informace vycházejí z vlastních zkušeností při chovu *L. kimhowelli*. Své chovné jedince – dospělého samce a dvě dospělé samice jsem zakoupil na teraristické burze v polovině roku 2006. Jedinci byli nedávno importováni z divoké přírody. Od začátku je chovám stále ve stejném teráriu a ve stejných podmínkách, které nyní popíši. Terárium je o pudorysu 30x30 cm a s výškou 40 cm. Terárium je celoskleněné s pozadím imitující skálu na zadní ploše. Větrání je tvořeno proužkem jemného pletiva v horní části terária o velikosti cca 12x30 cm. Na horní ploše terária je také umístěna kompaktní úsporná žárovka o výkonu 24 W, která produkuje světla jako asi 120 W normální žárovka. Toto osvětlení dobře podporuje růst dvou druhů rostlin, které se teráriu nacházejí. Těmito rostlinami jsou liána *Ficus pumila* a bromélie rodu *Aechmea*. Jak dále uvedu, tak do kornoutků listů kladou samice lygodactylů své snůšky. Fotoperiodu udržuji na 12 hodinách. Teplota dosahuje v terária gradientu cca 24-35 °C. Rosím asi jednou za dva dny. Terárium udržuji spíše vlhčí, ale sucho gekonům také nevedí. Substrát okolo rostlin je však neustále vlhký až mokrá. Terárium je bujně zarostlé rostlinami, což pomáhá udržovat vhodné mikroklima v teráriu. Zdroje UV záření nepoužívám a domnívám se, že je to i zbytečné, ale na druhé straně i prospěšné. Gekoni mají možnost lézt v teráriu po rostlinách, bočních skleněných stěnách, osvětlovací rampě (viz. fotografie terária) nebo po korkové větvi. Tu mají spolu s osvětlovací rampou nejraději. Krmím téměř výhradně cvrčky dvouskvrnými nebo c. banánovými či obecnými. Krmení předkládám asi tak dvakrát týdně tak, aby v teráriu neustále běhali cvrčkové a gekoni si je mohli ulovit. Cvrčky obaluji ve vitamínovém a minerálovém přípravku Roboran pro Exoty. Na počátku roku 2007 jsem zpozoroval dva páry vajíček v jednom trychtýřku bromélie. Postupně sem asi tak jednou za měsíc přibývala další vajíčka. Vajíčka jsou sněhově bílá o rozměrech cca 5x4 mm. Vajíčka jsou poměrně menší než např. u známých gekonů *Lepidodactylus lugubris*. Vajíčka nejsou k rostlině lepena, ale pouze odkládána. Po cca 2 měsících se z vajíček líhnou mláďata, vždy v rozptylu max. několika málo dnů. Mláďata odchovávám zvláště v podobných podmínkách jako dospělce. Krmím je malými cvrčky nebo octomilkami *Drosophila hydei*. Jejich chov probíhá stejně jako u dospělců.

Závěr

Domnívám se, že chov v zajetí je velmi jednoduchý. Pokud se podaří odchovávat tyto gekony i dalším chovatelům bude možné, aby se jejich importy z přírody minimalizovali a tedy druh byl ochráněn před drancováním pro obchodní a chovatelské účely. Také věřím, že i když se jedná o poměrně obyčejného gekona (ve srovnání např. se zástupci rodu *Phelsuma* apod.), tak jeho krása se vyrovná i jiným pro chovatele daleko „hezčím“ druhům, jako je např. *Phelsuma klemmeri*.

Asi jeden den staré mláďe

Nahoře: Samička, která právě klade svoji snůšku do bromélie

Dole: Snůšky *L. kimhowelli* v trychtýřku bromélie

Nahoře: Asi jeden den staré mládě

Dole: Dospělá samička

Dospělci *L. kimhowelli*.

Zbarvení spodní části těla *L. kimhowelli* je velmi hezké. Všimněte si zbarvení hrdla – diagnostický znak této skupiny (*picturatus*)

Ventrální zbarvení asi den
starého mláděte *L. kimonoi*.